

ความชุกการมีเหาของนักเรียนโรงเรียนสมาคมพยาบาลไทย อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน*

The Prevalence of Lice Infestation among the Female Students at the Samakompayaban Thai School, Songkwae District, Nan Province.

เกสร ฟุ่มเฟือย**   KaesornFumfeio**
ปานใจ กันยามี**   PanjaiKunyamee**

บทคัดย่อ

การศึกษาแบบบรรยายนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความชุกการมีเหาของนักเรียนหญิง
ในโรงเรียนสมาคมพยาบาลไทย อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน รวมถึงพฤติกรรมการดูแลสุขภาพ
ผมและสถานทางเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมของครอบครัวนักเรียน กลุ่มตัวอย่างคัดเลือกเฉพาะ
นักเรียนหญิงที่กำลังศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1- 6 อายุระหว่าง 7- 13 ปี ที่มีผลการตรวจศีรษะและ
ผมต่อเนืองระหว่างปี พ.ศ. 2556-2557 เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ สมุดบันทึกการตรวจสุขภาพประจำ
ตัวของนักเรียน แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมดูแลสุขภาพผมของนักเรียนหญิง และ
แบบสำรวจข้อมูลสถานะ เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมของครัวเรือน โดยความเที่ยงตรงของ
เนื้อหา มีค่าเท่ากับ 0.83 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าของความถี่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย

ผลการศึกษาพบว่า ในปี 2556-2557 มีนักเรียนหญิงที่มีผลบันทึกการตรวจศีรษะทั้ง
2 ปีต่อเนื่องกันจำนวน 134 คน มีอัตราการมีเหาทั้ง 2 ปี ร้อยละ 41.04 และ 22.35 ตาม
ลำดับ กลุ่มระดับประถมต้น (ป.1-4) มีเหามากกว่ากลุ่มระดับชั้นประถมปลาย (ป.5-6) โดย
ในปี 2556 มีเหาร้อยละ 24.61 และ 16.41 ในปี 2557 มีเหาร้อยละ 17.89 และ 4.46 ตาม
ลำดับ พฤติกรรมดูแลสุขภาพผมของนักเรียนชั้นประถม 4- 6 ได้แก่ การสระผมวันเว้นวัน ร้อยละ
60.71 สระผมทุกวัน ร้อยละ 14.28 สระผมสัปดาห์ละครั้ง ร้อยละ 25.0 การทำความสะอาด
เครื่องนอน เฉลี่ยเดือนละ 1 ครั้ง และเฉลี่ยเดือนละ 2 ครั้ง มีร้อยละ 50 เท่ากัน สถานะ
เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมในครัวเรือนของนักเรียนพบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร
(ร้อยละ 86.40) รายได้ของครอบครัวน้อยกว่า 20,000 บาทต่อปี ร้อยละ 25.60 รายได้อยู่
ระหว่าง 20,000-50,000 บาท มีร้อยละ 53.69 มีรายได้มากกว่า 50,000 บาทต่อปี มีร้อย
ละ 20.80 การศึกษาของมารดาพบว่า ไม่ได้เรียนหนังสือ ร้อยละ 66.94 เรียนจบชั้นประถม
ศึกษาและชั้นมัธยมศึกษา ร้อยละ 18.55 และ 13.71 ตามลำดับ มีน้ำสะอาดใช้เพียงพอ
ร้อยละ 54.48 ไม่เพียงพอ ร้อยละ 45.16 มีน้ำดื่มสะอาดดื่ม เพียงพอ ร้อยละ 74.40 ไม่เพียงพอ
ร้อยละ 25

* ได้รับทุนอุดหนุนจากสมาคมพยาบาลไทย สาขาภาคเหนือ

** พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ โรงพยาบาลน่าน

Abstract

The aims of this descriptive research were to find out the prevalence of head lice infestation among the female students in the Samakompayabanthaischool, Songkwae district, Nan province and also to find out the behavior of hair care and family status in social economic and environment. The sample were female students who were studying in year 1-6, had age between 7-13 years and had head and hair examination been recorded in individual health book continuing from year 2013-2014. The instruments were the individual health examination recorded book, the questionnaire of head and hair caring behaviors and the general basic questions of household economic and environmental. The questionnaires content validity index was 0.83. The data were analyzed by using frequency, percentage and average.

The results were 134 female students who had continued recorded of head examination in year 2013 and 2014. The results showed the rate of female students who have head lice in each years were 41.04 and 22.35 percentage respectively. The group of students in primary class (year 1-4) have head lice more than the students in secondary class (year 5-6). which in year 2013 were 24.61% and 16.41% respectively. In year 2014 were 17.89 and 4.46 respectively. The female students in year 4-6 have hair shampooed every other day and everyday were 60.71% and 14.28% respectively and hair shampooed once in a week was 25%. The rate of bedding cleaned up once per month and twice times per month had 50% each. The status of household were found that mostly parents were farmer (86.40%), family income per year less than 20,000 bahts were 25.60%, between 20,000-50,000 bahts were 53.69% and more than 50,000 bahts were 20.80%. The mothers never studied were 66.94%, finished primary school and secondary school were 18.55% and 13.71% respectively. The families have cleaned water enough for use 54.48% and have not enough for use 45.16%. The cleaned water for drinking have enough 74.40% and have not enough 25.60%.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การมีเหาในเด็กนักเรียนนับว่าเป็นปัญหาสำคัญของโรงเรียน ส่งผลทำให้เด็กนักเรียนด้อยประสิทธิภาพในการเรียน ขาดสมาธิ สูญเสียบุคลิกภาพที่ดี มีความวิตกกังวล รู้สึกอายเพื่อนพบว่า คนที่เป็นเหาจะมีอาการคันศีรษะอย่างมาก เนื่องจากน้ำลายของตัวเหาที่ทำให้เกิดการระคายเคืองต่อหนังศีรษะ การเกาหนังศีรษะอย่างมากอาจทำให้เกิดการอักเสบและติดเชื้อเรื้อรังได้โรงเรียนมีเด็กนักเรียนเป็นจำนวนมากเหาก็มีการติดต่อโดยง่าย โดยเฉพาะ

อย่างยิ่งโดยการใกล้ชิดหรือใช้ของร่วมกัน

เหาที่ศีรษะอาศัยอยู่บนศีรษะ เป็นเหาชนิดที่พบได้บ่อยที่สุด มีรูปร่างยาวรี ขนาดประมาณ 1-2 มิลลิเมตร สีขาวหรือเทา ไม่มีปีก มีขา 3 คู่ ซึ่งมีตะขออยู่ตรงปลายเอาไว้เกี่ยวกับเส้นผมได้ และสามารถเคลื่อนตัวได้ในอัตรา 23 เซนติเมตรต่อนาที แต่ไม่สามารถกระโดด หรือติดตัวได้ ซึ่งไม่เหมือนหมัด เหาที่ศีรษะมีอายุประมาณ 30 วัน ดำรงชีวิตโดยการดูดเลือดเป็นอาหาร โดยมักดูดเลือดกินเวลากลางคืน เหาเพศเมียจะวางไข่ (เรียกว่า Nit) วันละประมาณ 10 ฟอง

โดยจะวางใกล้ๆ กับโคนผม เพราะมีอุณหภูมิที่อุ่นเหมาะสมกับการเจริญเติบโตของไข่ ไข่ใช้เวลา 8-10 วันในการฟักออกเป็นตัว และใช้เวลา 8-10 วันเพื่อโตเต็มวัย สามารถวางไข่ต่อไปได้ หากเหาชนิดนี้อยู่บนอกตัวคน จะมีชีวิตอยู่ได้เพียง 1-2 วัน ในคนคนหนึ่งจะมีเหาชนิดนี้อยู่ประมาณ 10-20 ตัว (วิจิต พิพิชกุล และคณะ, 2541)

การติดเหาที่ศีรษะ เกิดขึ้นโดยการอาศัยอยู่ร่วมกันอย่างใกล้ชิด และการใช้สิ่งของร่วมกัน เช่น หวี หมวก ที่มัดผม ผ้าเช็ดตัว รวมถึงที่เป่าผมด้วย โดยพบว่า การหวีผมอาจส่งเหาออกไปได้ไกลถึง 1 เมตร เหาก็มักพบในวัยเด็กเพราะมีการอยู่ใกล้ชิดกันมากกว่าผู้ใหญ่ และพบในเด็กหญิงมากกว่าเด็กชาย เพราะเด็กหญิงมักชอบอยู่ใกล้ชิดกันมากกว่า และมักแบ่งของใช้ร่วมกัน เช่น หวี หมวก ที่มัดผม ทั้งนี้ความยาวของเส้นผมไม่ใช่ปัจจัยที่ทำให้ติดเหาง่ายขึ้น ผู้ชายจึงสามารถมีเหาได้เช่นกัน ในทางเชื้อชาติพบว่าคนผิวดำมีอัตราการมีเหาน้อยกว่าคนผิวขาวและคนเอเชีย อาจเป็นเพราะว่าเส้นผมของคนผิวดำหยิกและหนา ทำให้เหาเกาะอยู่ได้ยาก (วิจิต พิพิชกุล และคณะ, 2541)

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง การศึกษาความชุกของโรคเหาในเด็กหญิงที่โรงเรียนสำหรับเด็กพิการในจังหวัดขอนแก่น เพื่อสำรวจความชุกของการมีเหาและปัจจัยที่ทำให้เกิดเหาในเด็กนักเรียนหญิง ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีเหา 20 คน (ร้อยละ 52.6) จากผู้ได้รับการตรวจเหา 38 คน ปัจจัยด้านระดับความถี่ของการสระผมและความถี่ของการนำหมอนและผ้าห่มผึ่งแดดพบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับการมีเหานอกจากนี้พบว่านักเรียนหญิงส่วนใหญ่ร้อยละ 76.3 เคยมีอาการคันหนังศีรษะในรอบหนึ่งเดือนที่ผ่านมา ด้านความรู้สึกต่อเพื่อนที่เป็นโรคเหาพบว่าส่วนใหญ่ร้อยละ 79.22 ไม่รังเกียจเพื่อนที่มีเหา (โพษมงคล หรือ่งบุตรศรี และคณะ, 2556)

นิพนธ์ ธัญญวานิช และคณะ (2552) ศึกษาถึงอัตราความชุกของโรคเหาในนักเรียน จำนวน 5 โรงเรียน ตำบลตะนาวศรี อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี (ชายแดนไทย-พม่า) ทำการตรวจโรคเหา 807

ราย พบว่ามีอัตราการเป็นโรคเหาร้อยละ 86.12 (695/807) และพบว่าอายุ พฤติกรรมการนอน และเล็บที่สกปรก มีความแตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) กล่าวคือ นักเรียนเมื่ออายุน้อยลง 1 ปีจะมีอัตราการเกิดโรคเหาเพิ่มขึ้น 1.1 เท่า พฤติกรรมการนอนนักเรียนนอนกับญาติ พบว่า อัตราการเกิดโรคเหามากกว่าการนอนคนเดียว 2.4 เท่า และนักเรียนที่มีเล็บสกปรก จะมีอัตราการเกิดโรคเหามากกว่านักเรียนที่มีเล็บสะอาด 1.9 เท่า

สุภาภรณ์ วรรณภิญโญชีพ และคณะ (2547) ศึกษาอุบัติการณ์โรคเหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในเขตอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ พบว่าการเป็นเหาที่เกิดจาก *Pediculus humanus* พบได้ทั่วไปในบุคคลที่มีสุขอนามัยไม่ดีจากการสำรวจการเป็นเหาของเด็กนักเรียนอายุ 6-10 ปี จากโรงเรียนชั้นประถมศึกษา 5 แห่งในเขตอำเภอบางพลีจังหวัดสมุทรปราการ ในเดือนมกราคมและมีนาคมปี 2543 เพื่อศึกษาอัตราการเป็นเหาและปัจจัยที่เกี่ยวข้องจากการสำรวจเด็กนักเรียนทั้งหมด 764 ราย เป็นเด็กนักเรียนชาย 360 ราย และเด็กนักเรียนหญิง 404 ราย พบว่ามีอัตราการเป็นเหาร้อยละ 26.00 เด็กนักเรียนชายมีอัตราการเป็นเหาร้อยละ 3.10 เด็กนักเรียนหญิงมีอัตราการเป็นเหาร้อยละ 46.5 จากการวิเคราะห์ทางสถิติพบว่า อัตราการเป็นเหามีความสัมพันธ์กับเพศของเด็กนักเรียนและรายได้ของผู้ปกครอง ($p < 0.01$)

นักเรียนในโรงเรียนสมาคมพยาบาลไทย ปี 2557 มีนักเรียนทั้งหมด 472 คน ประกอบด้วยนักเรียนหญิง 185 คน และนักเรียนชาย 247 คน โดยมีนักเรียนหญิงในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 134 คน กลุ่มงานการพยาบาลโรงพยาบาลน่านและสมาคมพยาบาลไทย สาขาภาคเหนือได้เห็นความสำคัญของปัญหาสุขภาพอนามัยนักเรียน จึงได้ศึกษาภาวะสุขภาพอนามัยของนักเรียนในโรงเรียนสมาคมพยาบาลไทย อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน เพื่อที่จะนำผลการศึกษาไปจัดหาแนวทางในการควบคุมป้องกันและรักษาเหาต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

เพื่อสำรวจความชุกของการมีเหาในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ในโรงเรียนสมาคมพยาบาลไทย อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน ในระหว่างปีพ.ศ. 2556 -2557

เพื่อสำรวจพฤติกรรมการดูแลสุขภาพผมของนักเรียนหญิงในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ในโรงเรียนสมาคมพยาบาลไทย อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน

เพื่อสำรวจสถานะพื้นฐานด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของครัวเรือนนักเรียน อันที่จะส่งผลเสริมให้มีเหาแพร่กระจายในระหว่างพี่น้องในครอบครัว

แนวคิดในการศึกษา

ใช้แนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วมเนื่องจากการศึกษานี้ ต้องอาศัยความร่วมมือของนักเรียนหญิงในการให้ข้อมูลที่ตนเองปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน ซึ่งการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่เคยเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ หรือเข้าร่วมการตัดสินใจ หรือเคยมาเข้าร่วมด้วยเล็กน้อย ได้เข้าร่วมมากขึ้นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เสมอภาค มิใช่มีส่วนร่วมอย่างผิวเผิน แต่เข้าร่วมอย่างแท้จริง และการเข้าร่วมนั้นต้องเข้าร่วมแต่แรกจนถึงขั้นสุดท้ายของโครงการ (นิรินทร์ชัย พัฒนพงศา, 2546)

วิธีการศึกษาวิจัย

การศึกษาแบบบรรยายนี้ ประชากร คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงประถมศึกษาปีที่ 6 ปีพ.ศ. 2556 และ 2557

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักเรียนโรงเรียนสมาคมพยาบาลไทย อำเภอสองแคว จ.น่าน

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนหญิงที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงประถมศึกษาปีที่ 6 ปีพ.ศ. 2556 และ 2557 โดยมี อายุระหว่าง 7-13 ปี โดยแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 ระดับชั้น ได้แก่ กลุ่มระดับชั้นประถมต้น (ป.1-ป.4) และระดับชั้นประถมปลาย(ป.5-ป.6) โรงเรียนสมาคมพยาบาลไทย อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน คัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 134 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาได้แก่

1. สมุดบันทึกข้อมูลสุขภาพประจำตัวนักเรียน ซึ่งมีผลบันทึกการตรวจผมและศีรษะว่ามีเหาหรือไม่มีเหาปรากฏอยู่ในสมุดทั้งปี 2556 และ 2557 การเลือกเก็บข้อมูล ได้แก่ ชั้นเรียน อายุและการมีเหา

2. แบบสอบถามการดูแลสุขภาพผมและหนังศีรษะจำนวน 6 ข้อ โดยเป็นคำถามเกี่ยวกับความถี่ในการสระผมของนักเรียนและความถี่ในการทำความสะอาดเครื่องนอน ได้แก่ ที่นอน หมอน ผ้าห่ม โดยให้นักเรียนเลือกตอบใช่ ไม่ใช่ ใช้สอบถามเฉพาะเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 เพราะเด็กนักเรียนมีทักษะและเข้าใจในการตอบคำถามได้ดีกว่าเด็กชั้น ป.1-3 ส่วนใหญ่ไม่ค่อยสนใจและเกรงจะจำเรื่องการทำความสะอาดประจำตัวได้ไม่ดี ซึ่งอาจทำให้ข้อมูลที่ได้รับความคลาดเคลื่อน

3. แบบสำรวจข้อมูลพื้นฐานของครัวเรือนของนักเรียน จำนวน 7 ข้อ เป็นลักษณะคำถามแล้วมีคำตอบให้เลือกตอบ เก็บข้อมูลจากผู้ปกครองซึ่งมีความยุ่งยากเนื่องจากเป็นชาวเขา มีปัญหาในการสื่อสารจึงได้ใช้วิธีสุ่มถามผู้ปกครองเพียง 100 ครัวเรือน และต้องใช้ล่ามช่วยแปล แบบสอบถามผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน มีค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหา ค่า อยู่ที่ 0.83

วิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลหาอัตราการเป็นเหา ความถี่ของการสระผม ความถี่ของการทำความสะอาดที่นอน โดยใช้สถิติร้อยละวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ใช้ความถี่และร้อยละ

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

เพื่อการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง การศึกษาครั้งนี้ได้จัดทำรายงานโดยนำเสนอข้อมูลในรูปแบบของกลุ่ม ไม่มีการเปิดเผยรายชื่อบุคคล และจะเก็บเป็นความลับไม่นำไปแสดงหรือส่งต่อให้แก่บุคคลอื่น หรือหน่วยงานอื่นใด

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยแบ่งเป็น 3 ตอนตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการสำรวจความชุกของการมีเหา

ในนักเรียนชั้นประถมปีที่ 1-6 ในโรงเรียนสมาคมพยาบาลไทย

ตารางที่ 1 อัตราการมีเหาของนักเรียนหญิง ปี 2556 และปี 2557

	จำนวน นักเรียน (คน)	นักเรียนที่เป็นเหา			
		ปี 2556		ปี 2557	
		คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ
ประถมต้น					
ป.1	29	7	5.22	1	0.74
ป.2	25	7	5.22	5	3.73
ป.3	19	8	5.97	9	6.71
ป.4	21	11	8.2	9	6.71
รวม	94	33	24.61	24	17.89
ประถมปลาย					
ป.5	20	13	9.7	3	2.23
ป.6	20	9	6.71	3	2.23
รวม	40	22	16.41	6	4.46
รวมทั้งหมด	134	55	41.04	30	22.35

จากตารางแสดงให้เห็นว่า นักเรียนหญิงจำนวน 134 คน ในปี 2556 กลุ่มระดับประถมต้น (ป.1-4) และกลุ่มระดับชั้นประถมปลาย (ป.5-6) พบว่ามีเหาร้อยละ 24.61 และ 16.41 ตามลำดับ เมื่อรวมทั้งหมดเป็นภาพรวม มีอัตราการมีเหาอยู่ที่ร้อยละ 41.04 ในปี 2557 กลุ่มระดับประถมต้น (ป.1-4) และ

กลุ่มระดับชั้นประถมปลาย (ป.5-6) พบว่ามีเหาร้อยละ 17.89 และ 4.46 ตามลำดับ เมื่อรวมทั้งหมดเป็นภาพรวม มีอัตราการมีเหาอยู่ที่ร้อยละ 22.35

ตอนที่ 2 ผลการสำรวจพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของนักเรียนหญิงในชั้นประถมปีที่ 1-6 ในโรงเรียนสมาคมพยาบาลไทย

ตารางที่ 2 ความถี่ของการสระผมของนักเรียนหญิง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 พ.ศ. 2556 (จำนวนนักเรียน 56 คน)

จำนวนครั้งของการสระผม	จำนวน	
	คน	ร้อยละ
ทุกวัน	8	14.28
วันเว้นวัน	34	60.71
สัปดาห์ละ 1 ครั้ง	14	25
สัปดาห์ละ 2 ครั้ง	0	0
รวม	56	99.99

ความถี่ของการสระผม โดยส่วนใหญ่สระผม เพียงร้อยละ 14.28 และสระสัปดาห์ละครั้ง วันเว้นวัน (ร้อยละ 60.71) ส่วนการสระผมทุกวันมี ถึงร้อยละ 25.0

ตารางที่ 3 ความถี่ของการทำความสะอาดที่นอนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 พ.ศ. 2556 (จำนวนนักเรียน 56 คน)

จำนวนครั้งของการ ทำความสะอาดที่นอน ใน 1 เดือน	จำนวน	
	คน	ร้อยละ
1 ครั้ง	28	50
2 ครั้ง	28	50
รวม	56	100

การทำความสะอาดเครื่องนอน เฉลี่ยเดือนละ 1 ครั้ง และ 2 ครั้ง (ร้อยละ 50 เท่ากัน)

ตอนที่ 3 ผลการสำรวจข้อมูลพื้นฐานของครัวเรือนนักเรียน

ตารางที่ 4 ผลสำรวจข้อมูลพื้นฐานครัวเรือนของเด็กเด็กนักเรียน 100 ครัวเรือน

รายการ	ผลการสำรวจ	ร้อยละ
อาชีพผู้ปกครอง	เกษตรกรรวม	86.40
	รับจ้าง	8.80
	ค้าขาย	4.80
รายได้ของครัวเรือนต่อปี	น้อยกว่า 20,000 บาท	25.60
	20,001- 30,000 บาท	16.89
	30,000 – 40,000 บาท	12
	40,000 – 50,000 บาท	24.80
	มากกว่า 50,000 บาท	20.80
การศึกษาของมารดา	ไม่ได้เรียนหนังสือ	66.94
	จบชั้นประถมศึกษา	18.55
	จบชั้นมัธยมศึกษา	13.71
สมาชิกในครัวเรือน	น้อยกว่า 5 คน	32.80
	มากกว่า 5 คน	53.60
	มากกว่า 10 คน	13.80
จำนวนบุตรในครอบครัว	น้อยกว่า 3 คน	32.80
	4-5 คน	43.20
	มากกว่า 6 คน	24.00
มีน้ำสะอาดใช้	เพียงพอ	54.48
	ไม่เพียงพอ	45.16
มีน้ำสะอาดดื่ม	เพียงพอ	74.40
	ไม่เพียงพอ	25.60

จากการสำรวจข้อมูลพื้นฐานของครัวเรือนของเด็กนักเรียน จำนวน 100 คน พบว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร (ร้อยละ 86.40) รายได้ของครอบครัว น้อยกว่า 20,000 บาทต่อปี มีร้อยละ 25.60 อยู่ระหว่าง 20,000– 50,000 บาทมีร้อยละ 53.69 และมีรายได้มากกว่า 50,000 บาทต่อปี มีร้อยละ 20.80 การศึกษาของมารดา พบว่า ไม่ได้เรียนหนังสือ ร้อยละ 66.94 จบชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 18.55

จบชั้นมัธยมศึกษา ร้อยละ 13.71 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน มีน้อยกว่า 5 คน ร้อยละ 32.80 มีมากกว่า 5 คน ร้อยละ 53.60 มีมากกว่า 10 คน ร้อยละ 13.80 จำนวนบุตรในครอบครัว มีน้อยกว่า 3 คน ร้อยละ 32.80 มี 4-5 คน ร้อยละ 43.20 มีมากกว่า 6 คน ร้อยละ 24.00 มีน้ำสะอาดใช้เพียงพอ ร้อยละ 54.48 ไม่เพียงพอร้อยละ 45.16 มีน้ำสะอาดดื่มเพียงพอ ร้อยละ 74.40 ไม่เพียงพอ ร้อยละ 25.60

การอภิปรายผล

การศึกษาความชุกของกามมีเหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนสมาคมพยาบาลไทย ในระยะ 2 ปี (2556- 2557) พบว่า 1) ความชุกของการมีเหาของชั้นระดับประถมต้น (ป.1-4) มากกว่ากลุ่มระดับชั้นประถมปลาย (ป.5-6) โดยในปี 2556 มีเหาร้อยละ 17.89 และ 4.46 ในปี 2557 มีโรคเหาร้อยละ 17.89 และ 4.46 ตามลำดับ และการมีเหาของชั้นระดับประถมศึกษาโดยรวม (ป.1-6) ในปี 2556- 2557 ร้อยละ 41.04 และ 22.35 ตามลำดับ ซึ่งอัตราการพบเหานี้ยังมีมากกว่าของเด็กนักเรียนในภาคตะวันออก ซึ่งพบเพียงร้อยละ 11.2 (ศิริพร จริยาจิรวัฒนา และคณะ, 2555) และอัตราการมีเหาในชั้นประถมปลายน้อยลงทั้ง 2 ปี อาจเนื่องจากนักเรียนชั้นประถมปลายมีอายุมากขึ้นจึงมีความสามารถในการดูแลความสะอาดร่างกายตนเองได้ดีขึ้น 2) พฤติกรรมการดูแลสุขภาพผมของนักเรียนหญิงพบว่าจำนวนครั้งของการสระผมวันเว้นวันมีร้อยละ 60 สระทุกวันเพียงร้อยละ 14 เมื่อพิจารณาแล้วไม่สามารถจัด หรือป้องกันเหาเกาะได้ แม้จะมีการรักษาใส่ยากำจัดเหาก็ตาม ทั้งนี้อาจเป็นด้วยหลายสาเหตุ เช่น วยเด็กมักชอบเล่นด้วยกันใกล้ๆ กัน หรือจากความเป็นอยู่ของครอบครัวพื้นที่สูงที่อยู่รวมในบ้านและนอนห้องเดียวกัน หรือความยากจนที่พ่อแม่ต้องประกอบอาชีพ ไม่มีเวลาดูแลสุขอนามัยของลูก รวมถึงการมีน้ำใน

การอุปโภคและบริโภคให้เพียงพอในการรักษาความสะอาด ที่สำคัญที่สุด คือ ความตระหนักของพ่อแม่ที่จะใส่ใจในการดูแลบุตรให้มีสุขอนามัยที่ดี 3) จากผลการสำรวจข้อมูลพื้นฐานของครัวเรือน จะพบว่า เป็นครอบครัวค่อนข้างใหญ่ที่สมาชิกมากกว่า 5 คนถึงร้อยละ 50.60 และมีบุตร 4-5 คน ถึงร้อยละ 43.20 ทำให้ยากในการควบคุมการแพร่กระจายเหา สำหรับการรักษาหรือการฆ่าเหานั้น ก่อนอื่นควรทำการ ตรวจสอบสมาชิกทุกคนในบ้านและในโรงเรียน แล้วค่อยทำการรักษาในผู้ที่ เป็นเหา การรักษาและกำจัดเหามีทั้งการใช้ยาแผนปัจจุบันการใช้สมุนไพรพื้นบ้าน เช่น สะเดา น้อยหน่า แม้จะมีการรณรงค์ การควบคุม และการป้องกันการเป็นเหามาโดยตลอด แต่ก็ยังไม่สามารถกำจัดเหาให้หมดไปได้ ดังนั้นการให้ความรู้ในการดูแลสุขวิทยาส่วนบุคคล การมีส่วนร่วมระหว่างครู ผู้ปกครอง และ นักเรียน ตลอดจนการให้ความรู้เกี่ยวกับสมุนไพรในการกำจัดเหาจะเป็นแนวทางในการควบคุมและป้องกันการแพร่ระบาดของเหา ต่อไปในอนาคต

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ศึกษาความรู้และทัศนคติของมารดาต่อการเลี้ยงดูบุตร ในชุมชนบ้านถ้ำเวียงแก เพื่อนำผลมาจัดทำแผนงานพัฒนาปรับเปลี่ยนพฤติกรรมมารดาเลี้ยงดูบุตรของมารดาให้เหมาะสมกับปัญหาของเด็กนักเรียน

เอกสารอ้างอิง

- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. (2546). การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณีตัวอย่าง. สืบค้นวันที่ 20 กรกฎาคม 2559 จาก www.gotoknow.org/posts/482092
- นิพนธ์ ธันยวานิช และคณะ. (2549). *Epidemiology and Risk Factors of Pediculosiscapitisin 5 Primary Schools Near the Thai-Myanmar Border in Ratchaburi Province, Thailand. J Trop Med Parasitol. 32(2):65-74.*
- เพชรรัตน์ เกิดดอนแฝก และวรรณมา สอนองเดช. (2550). สถานการณ์สุขภาพเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษา: กรณีศึกษาภาคกลาง. *วารสารสาธารณสุข. 16;5 (กย.-ตค.), 795-803.*

- โพชมงคล ห่องบุตรศรี, ประเสริฐ สายเชื้อ, กฤษณัตินันทน์วพงษ์ปวีณ และอารี เทเลอร์. (2556). ความชุกของโรคเหาในเด็กหญิงพิการ ที่โรงเรียนสำหรับเด็กพิการในจังหวัดขอนแก่น. สืบค้นวันที่ 15 กันยายน 2558 จาก www.tci-thaijo.org/index.php/tstj/article/viewFile/12751/11450
- โรงเรียนสมาคมพยาบาลไทย. (2556). แบบสรุปภาวะการเป็นเหาที่นักเรียน โรงเรียนสมาคมพยาบาลไทย อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน. น่าน: โรงเรียน. (อัดสำเนา).
- โรงเรียนสมาคมพยาบาลไทย. (2557). แบบสรุปภาวะการเป็นเหาที่นักเรียน โรงเรียนสมาคมพยาบาลไทย อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน. น่าน: โรงเรียน. (อัดสำเนา).
- ศิริพร จริยาจิรวัฒนา และคณะ. (2555). การสำรวจภาวะสุขภาพเด็กวัยเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. สืบค้นวันที่ 20 กรกฎาคม 2557 จาก http://hpc3.anamai.moph.go.th/ewtadmin/ewt/hpc3/ewt_dl_link.php?nid=597&filename=Research
- วิจิต พิพิชกุล, วีรยุทธ แดนสิงแก้ว, วันชัย มาลีวงษ์. (2541). กวีวิทยาทางการแพทย์สืบค้นวันที่ 20 กรกฎาคม 2557 จาก <http://www.med.cmu.ac.th/dept/parasite/public/Lice.htm>
- สุภาภรณ์ วรรณภิญโญชีพ, พนิดา พลสีลา, นพมาศ อัครจันทร์โชติ และคณะ. (2547). อุบัติการณ์โรคเหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ในเขตอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ. *สงขลานครินทร์เวชสาร*. 22, (1):1-6.